

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

EXAMENSARBETE / OPINNÄYTETYÖ

FNA 400 15 hp

Vårterminen / Kevätlukukausi 2010

Minäkin haluan oppia suomea!

Ruotsin peruskoulun suomen opetuksen kartoitus

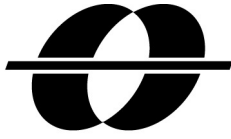
I Want to Learn Finnish Too!

A Survey of Finnish Language Teaching
in Swedish Primary Schools

Jemina Silfsten

Handledare / Ohjaaja: Raija Kangassalo

Examinator / Tarkastaja: Olof Rubenson

MÄLARDALENS HÖGSKOLA ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademin för utbildning, kultur
och kommunikation

EXAMENSARBETE
FNA 400 15 hp
Vårterminen 2010

TIIVISTELMÄ / SAMMANDRAG/ ABSTRACT

Jemina Silfsten

Minäkin haluan oppia suomea! — Ruotsin peruskoulun suomen opetuksen kartoitus
I Want to Learn Finnish Too! — A Survey of Finnish Language Teaching in Swedish
Primary Schools

2010

Sivumäärä: 39

Suomen kieli on yksi Ruotsin vähemmistökielistä. Lain mukaan kaikki lapset, joilla on suomenkielinen tausta ja perustavat taidot suomen kielessä, ovat oikeutettuja suomen kielen opetukseen.

Tämä opinnäytetyö on pieni muotoinen kvalitatiivinen kartoitus Ruotsin peruskoulun suomen kielen opetuksesta. Teoria perustuu Ruotsin lakiin ja Ruotsin suomen kielen opetushistoriaan. Empiirinen osuus koostuu suomen kielen opettajien ja suomea opiskelevien oppilaiden haastatteluista sekä ruotsinsuomalaisen vapaakoulun rehtorin ja suomalaistaustaisen vanhemman kanssa käymistäni keskusteluista. Olen myös kysynyt usealta kunnalta suomen kielen opetuksen järjestelyistä ja sen toteuttamisesta.

Työn tavoitteena on kartoittaa suomen kielen opetuksen tämänhetkinen tilanne Ruotsin peruskoulussa. Eräs tutkimustulokseni osoittaa, että kunta ei tiedota tarpeeksi suomen kielen opetuksesta. Olen saanut myös selville, että pätevästä suomen kielen opettajista on pulaa Ruotsissa. Lisäksi olen todennut, että suomen kielen oppituntien pituus ei joissakin kunnissa yllä edes yhteen tuntiin. Kiertävien suomen opettajien työolot ovat stressaavia ja työpäivät koostuvat lähes pelkästään opetustunneista.

Kaikesta tästä olen tehnyt johtopäätöksen: suomen kielen opetuksen tilaa on parannettava laadukkailla opetustunneilla ja pätevilla opettajilla, joilla on hyväksyttävät työolot. Lisäksi opetuksen määrää täytyisi lisätä.

Finska är ett av Sveriges nationella minoritetsspråk. Enligt svensk lag har barn som har finsk bakgrund och grundläggande kunskaper i finska språket rätt till att få undervisning i finska.

I detta examensarbete presenterar jag en kort kvalitativ kartläggning av undervisningen i finska i den svenska grundskolan. Teoridelen bygger på förordningstexter och andra styrdokument samt litteratur om den historiska bakgrunden till dagens finskundervisning i Sverige. Den empiriska informationen består av intervjuer av finska lärare och elever som läser finska samt diskussioner med en rektor i en sverigefinsk friskola och en förälder till ett barn som har ansökt om finskundervisning. Jag har även frågat flera kommuner om deras sätt att organisera och genomföra finskundervisning.

Syftet med detta examensarbete är att kartlägga finska språkets situation i dagens svenska grundskola. Ett av mina resultat är att kommunen inte informerar tillräckligt om finskundervisningen. Jag har också fått reda på att det råder brist på behöriga finska lärare i Sverige. Jag har även kommit fram till att finska lektioner i vissa kommuner är kortare än en timma. Ambulerande lärarna har stressiga arbetsförhållanden och arbetsdagarna består nästan endast av undervisningstillfällen.

Med hjälp av allt detta har jag kommit fram till följande slutsats: man måste förbättra villkoren för finskundervisningen med hjälp av högkvalitativ undervisning och behöriga lärare, som arbetar under acceptabla arbetsförhållanden. Dessutom bör undervisningstiden utökas.

Finnish is one of the Swedish minority languages. According to Swedish law children who have a Finnish background and basic knowledge of the Finnish language have a right to Finnish education.

In this Degree Project I present a short qualitative survey of the field of teaching of Finnish in Swedish primary schools. The theoretical frame work is based on Swedish law and the literature on the history of Finnish teaching in Sweden. The empirical data consist of interviews with Finnish teachers and their pupils and some discussions with a principal of the Sweden Finnish independent school and a parent for a child who had applied for Finnish education. In addition, several municipalities were surveyed about their plans for teaching Finnish.

The purpose of this study is to document the situation of the Finnish language in Swedish primary schools today. One of my findings is that municipalities do not provide adequate information about teaching in Finnish. A further finding is that there is a shortage of competent Finnish teachers in Sweden. I have also established that in some Swedish states schools the Finnish lessons are not even an hour long. The travelling teachers have stressful circumstances at work and workdays consist almost only of lessons.

From this my conclusion is that we have to improve conditions for Finnish language teaching with high qualitative teaching and with competent teachers who have acceptable working conditions. Furthermore teaching time should be increased.

Avainsanat – Keywords: kansallinen vähemmistö - National minority, kielilainsäädäntö - Law of Language, kotikieli - Home language, vähemmistökieli - Minority language, äidinkieli - Mother tongue.

Kiitokset

Suomen kielen opetuksen kartoittaminen osoittautui mielenkiintoisesta ja tärkeästä aiheestaan huolimatta kuviteltua hankalammaksi. En olisi pystynyt suoriutumaan tästä tehtävästä näin lyhyessä ajassa ja muiden kiireiden ohella ilman ohjaajaani Raija Kangassaloa. Sydämelliset kiitokset hyvistä ideoista, rakentavasta palautteesta ja kannustamisesta. Kiitokset myös opponoiija Janica Jokelalle, joka suostui tehtävään, vaikkei käynytäkään tätä kurssia. Haluan kiittää myös oppilaita, opettajia, rehtoreita sekä kuntien äidinkielen vastaavia, jotka käyttivät kallisarvoista aikaansa tutkimukseeni.

Haluan kiittää lämpimästi myös perhettäni ja ystäviäni tuesta ja rohkaisusta sekä korvaamattomasta käytännön avusta.

Örebrossa auringon paistaessa pilvettömältä taivaalta vuonna 2010.

Jemina Silfsten

Sisällysluettelo

Tiivistelmä - Sammandrag - Abstract.....	2
Kiitokset.....	4
Johdanto	7
1.1 Tutkimusmenetelmä, tutkimuskysymykset ja hypoteesit.....	8
1.2 Käsitteiden määrittelyä.....	9
1.3 Aineisto.....	9
2 Taustaa ja viitekehys.....	11
2.1 Suomalaisuus Ruotsissa eilen ja tänään.....	11
2.2 Suomen kieli ja Ruotsin kielilainsäädäntö	12
2.3 Suomen kielen opetus Ruotsissa	13
3 Aineiston keruu.....	16
3.1 Valinta.....	16
3.2 Toteutuminen	16
4 Tutkimustulokset.....	18
4.1 Oppilaiden haastattelut.....	18
4.2 Opettajien haastattelut.....	20
4.3 Äidinkielen opetuksesta vastaavien haastattelut.....	21
5 Päätelmät ja ehdotuksia.....	25
6 Lopuksi.....	29
Lähdeluettelo.....	30
Liitteet.....	33
Liite 1. SCB:n tutkimus ruotsinsuomalaisten määrästä 31.12.2008.....	33
Liite 2. Kirje peruskoululaisten huoltajille.....	33
Liite 3. Oppilaiden haastatteluiden kysymyspohja.....	34
Liite 4. Suomen kielen opettajien haastatteluiden ja sähköpostikyselyn pohja.....	35
Liite 5. Kuntien äidinkielen vastaaville lähetetty sähköpostiviesti.....	37
Liite 6. Sähköpostikysely eri kuntien suomen kielen opettajille.....	37
Liite 7. Kaavake suostumisesta haastatteluun.....	38

Liite 8. Vanhemman haastattelu.....	38
Liite 9. Keskustelu rehtori Matti Lautkosken kanssa.....	38
Liite 10. Kuntien sähköpostikyselyn vastaukset keväällä 2010.....	39

1 Johdanto

Suomen kielellä on Ruotsissa vahvat juuret. Suomen kielen säilyminen Ruotsissa kuitenkin mietityttää monia ruotsinsuomalaisia. Toiset suhtautuvat epäilevästi siihen, että suomen kieli säilyisi elinvoimaisena. Nykyään opetusta ei järjestetä monissakaan kouluissa. Oppilaiden määrä on laskenut, ja suomen kielen opettajista on pulaa.

Suomen kielen opetuksella on aikaisemminkin ollut heikko asema. Suomalaisten muuttaessa 60- ja 70-luvulla suurin joukoin Ruotsiin koulut alkoivat tarvita suomen kielen opettajia. Pääsyvaatimukset suomen kielen opettajankoulutukseen eivät olleet korkeat, ja opettajissa oli paljon puutteellisesti koulutettuja. Kriteerit ovat tietysti muuttuneet, ja opettajien koulutustaso on kohonnut, mutta suomen kielen asema on edelleen alhainen.

Olen suomen kielen opettajaksi opiskeleva Ruotsissa asuva suomalainen. Siksi suomen kielen opetus merkitsee minulle paljon. Pohdiskelen tutkielmassani suomen opetukseen liittyviä tekijöitä, kuten tiedotusta, oppimateriaaleja, opetuksen kulkua, ja oppilaiden käsityksiä oppitunneista.

Äidinkielen ylläpito ja sen kehittäminen on tärkeää meille kaikille ruotsinsuomalaisille. Kuten äidinkielen kurssisuunnitelmassa sanotaan, äidinkieli luo yhteyksiä myös muihin kulttuureihin. Tämä yhteys puolestaan auttaa ymmärtämään niin oman kuin muiden ihmisten kulttuurista asemaa (Skolverket 2000).

Työn kirjoittamisen ohella olen lukenut melkoisesti kirjallisuutta, jotta käsitykseni suomen kielen ja sen opetuksen aseman kehityksestä Ruotsissa tarkentuisi. Haluan kuitenkin pysyä nykypäivässä ja katsoa tulevaisuuteen sekä tutkia ajankohtaista kirjallisuutta ja asiakirjoja.

Olen niitä, joiden haasteena ja harteilla on suomen kielen tulevaisuus Ruotsissa. Olen valmis ottamaan haasteen vastaan. Mutta työni onnistumiseen tarvitsen yhteiskunnan ja muiden ruotsinsuomalaisten – ja ruotsalaisten – apua.

1.1 Tutkimusmenetelmä, tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Olen valinnut tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, jossa kartoitan suomen kielen opetusta Ruotsin peruskouluissa. Tavoitteenani on kartoittaa suomen kielen opetuksen nykyinen tilanne. Otan työssäni huomioon myös suomen kielen aseman kehityksen ja opetuksen historian Ruotsissa.

Tutkimus koostuu oppilaiden, opettajien ja rehtorin haastatteluista ja heidän mielipiteistään suomen kielen opetuksesta tämän päivän Ruotsissa. Mielipiteiden lisäksi tämä työ on kartoitus kuntien järjestämästä suomen opetuksesta: kuinka paljon opetusta tarjotaan ja kuinka paljon opetusmateriaaleihin käytetään kunnan varoja.

Aiheena suomen kielen opetuksen kartoitus on todella laaja, enkä yritäkään kartoittaa opetusta kokonaisuudessaan. Olen rajannut tutkimusongelmaani ja tarkastelen Ruotsin suomen kielen opetusta vain muutamista näkökulmista.

Lokakuussa 2009 pidetyssä valtakunnallisessa suomen opetuksen konferenssissa Eskilstunassa pohdittiin kysymyksiä (Kangassalo 2010), jotka ovat pohjana mielessäni muodostuneisiin ajatuksiin ja joista olen muodostanut työni tutkimuskysymyksiä. Niitä ovat:

- Mitä Ruotsin lainsäädäntö ja muut viralliset asiakirjat sanovat suomen kielen opetuksesta?
- Miten suomen kielen opetus on järjestetty Ruotsin eri kunnissa?
- Saavatko kaikki hakeneet lapset suomen kielen opetusta?
- Minkälaista suomen kielen opetus on Ruotsin peruskoulussa?
- Mikä on suomen opettajien tämän hetkinen tarve – ja – saanti?

Hypoteesini on, etteivät kaikki suomalaistaustaiset saa suomen kielen opetusta, vaikka he ovat sitä anoneet. Luulen myös, että moni koulu ilmoittaa, ettei sopivaa opettajaa ole löytynyt, vaikkei koulu olisi edes tarkistanut tilannetta. Käsitkseni on, etteivät kunnat tiedota suomalaistaustaisille oppilaille tarpeeksi suomen kielen opetuksen mahdollisuudesta. Uskon myös, ettei päteviä suomen kielen opettajia ole Ruotsissa paljon, eikä pätevien opettajien palkkaaminen muutaman kymmenen prosentin virkoihin ole helppoa. Toivottavasti olen väärässä.

1.2 Käsitteiden määrittelyä

Kansallinen vähemmistö (national minority) on muusta valtion väestöstä poikkeava vähemmistö esim. oma kieli (Kuosmanen, Halinen, Haataja, 2006:321). **Kielilainsäädäntö** (law of language) säätelee kielten käyttämistä koskevat säädökset (Kuosmanen, Halinen, Haataja, 2006:350). **Kotikieli** (Home language) on aikaisemmin tarkoittanut koulussa jotain muuta kuin ruotsin kieltä (Nationalencyklopedin, 2010a). Nykyään kotikieltä kutsutaan äidinkieleksi. **Vähemmistökieli** (minority language) on valtakielestä poikkeava kieli, jota käytetään usein epävirallisissa yhteyksissä, kuten perheen kesken (Nationalencyklopedin, 2010b). Ruotsin vähemmistökielet ovat saame, meänkieli, romani, suomi ja jiddish (Skolverket 2010). **Äidinkieli** (Mother tongue) on kieli, joka opitaan ensimmäisenä. Äidinkieleksi voidaan kutsua myös kieltä, jota käytetään valtakielenä kotona (Nationalencyklopedin, 2010c). Tässä työssä käytetään nimitystä äidinkieli, eikä sanaa kotikieli.

1.3 Aineisto

Varsinainen tutkimusaineistoni koostuu haastatteluista: haastateltavina ovat neljä vapaakoulun yläasteen oppilasta ja viisi kunnallisen lukion oppilasta, yksi vapaakoulun ja kolme kunnallisen koulun suomen kielen opettajaa (liitteet 3, 4, 6). Haastattelin oppilaita, kahta opettajaa kasvotusten ja kahta opettajaa sähköpostitse.

Olen myös lähettänyt kyselyn kuntien äidinkielen opetuksen vastaavia. Kysymykset käsittelivät suomen kielen oppilaiden ja opettajien määrää, opetustuntien kestoja ja niiden ajankohtaa oppilaan lukujärjestyksessä sekä oppimateriaaleihin käytettävien varojen määrää. Kysyin myös, kuinka monta suomen kielen opetuksen hakijaa heillä on tällä hetkellä. Lähetin sähköpostikyselyn 27 kuntaan, joista 15 vastasi viestiini (liite 5).

Olen keskustellut Raija Kangassalon (Kangassalon 2010) kanssa Eskilstunassa järjestetystä suomen kielen seminaarista sekä erään vanhemman kanssa, joka on anonut lapselleen suomen kielen opetusta (Liite 8). Olen myös keskustellut ruotsinsuomalaisen vapaakoulun rehtorin Matti Lautkosken kanssa suomen ja ruotsin kielen tuntijaon yleisestä käytännöstä (Lautkoski 2010).

Aiheeseeni liittyvää kirjallisuutta ovat mm. Jarmo Lainion (1996) toimittama antologia *Finnarnas historia i Sverige 3* ("Suomalaisten historia Ruotsissa 3"), joka antaa kuvan suomalaisista ja suomen kielestä Ruotsissa viime vuosikymmeninä, sekä Raija Kangassalon kirjoittamat artikkelit. Olen lukenut myös muita tutkimuskysymyksiäni käsitteleviä artikkeleita ja selvityksiä sekä Kouluviraston dokumentteja. Tärkeänä tietolähteenäni ovat olleet SR Sisuradion kotisivut.

2 Taustaa ja viitekehys

2.1 Suomalaisuus Ruotsissa eilen ja tänään

Suomen kieltä on puhuttu Ruotsissa satojen vuosien ajan. Kielellä on täällä vahvat juuret, mutta kielen kehittymiselle ei ole aina annettu kovinkaan hyviä mahdollisuuksia.

Varhaisimpia nykyisen Ruotsin alueelle muuttaneita suomalaisia olivat ns. metsäsuomalaiset, joita alkoi saapua 1500-luvun lopussa. Ruotsissa on ollut useita muita suomenkielisiä vähemmistöjä (Tarkiainen 1990:13–19).

Vanhemmat ruotsalaiset muistanevat toisen maailmansodan aikana saapuneet suomalaiset sotalapset, jotka odottivat rautatieasemalla kyltti kaulassa uutta ruotsalaista perhettä: Ruotsiin siirrettiin noin 70 000 lasta. Heistä osa on palannut takaisin Suomeen, mutta osa asuu yhä Ruotsissa (Lainio & Wande 1996:333).

Varsinainen suomalaisten suurmuuttoaalto alkoi 1950-luvulla, ja se kiihtyi 1960- ja 1970-luvuilla, kun suomalaiset tulivat Ruotsiin ennen kaikkea työn perässä. Työtä saatiin helposti muun muassa tehtaista (Laakkonen 1996:111–115).

Nykyään ruotsinsuomalaiset ovat Pohjoismaiden suurin vähemmistö (Kangassalo 2007:189). Ruotsin Tilastollisen keskuustoimiston (SCB) mukaan suomalaistaustaisia oli – kolmas polvi mukaan luettuna – joulukuussa vuonna 2008 peräti 674 932. Suomessa syntyneitä oli Ruotsissa 175 116, toisen polven suomalaisia 261 136 ja kolmannen polven suomalaisia 238 680 (SR Sisuradio 2010a, ks. myös liite 1).

Ruotsinsuomalaisten suuri määrä ei Jarmo Lainion mukaan kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki suomalaistaustaiset osaisivat suomea, vaan kieli on hävinnyt useistakin perheistä (Sisuradio 2010d). Kaikkien suomalaistaustaisten mielestä suomen kielen ei välttämättä tarvitse siirtyä seuraaville sukupolville, eikä sen kehittäminen tai ylläpito ole enää tärkeää (Kangassalo 2007:191).

2.2 Suomen kieli ja Ruotsin kielilainsäädäntö

Ruotsissa ei ollut varsinaista vähemmistöpolitiikkaa ennen 1990-lukua. Asiaan tuli muutos, kun Ruotsin oli pakko ottaa huomioon vähemmistöryhmänsä, jotta se pystyisi liittymään Euroopan Unioniin (Kangassalo 2007:187). Tämä olikin syy siihen, että vuonna 1994 suomi sai virallisen kotimaisen kielen aseman Ruotsissa.

Suomen kieli on kuulunut Ruotsin kansallisiin vähemmistökieliin ja ruotsinsuomalaiset ovat olleet kansallinen vähemmistöryhmä vuodesta 2000 lähtien. Ns. Pohjois-Ruotsin hallintoalueella suomi on ollut alueellinen vähemmistökieli niin ikään vuodesta 2000 lähtien, ja vuoden 2010 alussa tuli voimaan laki Mälardalenin ja Tukholman alueen hallintoalueesta (SOU 1997:192, SOU 1997:193, SFS 1999:1176, SFS 2009:857). Vuonna 2009 tuli voimaan myös kielilaki (SFS 2009:600), jossa suomen kielen asema kansallisena vähemmistökielenä vahvistetaan.

Suomen kielen hallintoalueeseen kuuluvat kunnat ovat tällä hetkellä Botkyrka, Borås, Eskilstuna, Jällivaara, Hallstahammar, Haninge, Haaparanta, Huddinge, Håbo, Kiiruna, Köping, Pajala, Sigtuna, Solna, Surahammar, Södertälje, Tierp, Tukholma, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Västerås, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Ruotsin Ylitornio. Hallintoalueen jäsenyyttä voivat hakea myös muut kunnat.

Hallintoalueella suomenkielisillä on oikeus päiväkotiopetukseen kokonaan tai osittain suomeksi sekä oikeus omakieliseen vanhustenhooltoon. Hallintoalueella suomenkieliset voivat myös käyttää suomea virastoissa (SFS 2009:724). Hallintoalueiden tarkoituksena on edistää ja tukea kielen kehitystä. Mielenkiintoista onkin nähdä, paraneeko suomen kielen asema myös käytännössä hallintoalueiden ja uuden kielilain vaikutuksesta.

2.3 Suomen kielen opetus Ruotsissa

Suomen kielen opetus ei ollut sotien aikana eikä heti sota-ajan jälkeenkään tasokasta: opettajilla ei yleensä ollut koulutusta, eikä kaikilla edes aikaisempaa kokemusta kielen opetuksesta (Lainio & Wande 1996:333).

Suomen kielen opettajakoulutus ei ole ollut itsestäänselvyys Ruotsissa. Vuodesta 1966 opettajaksi pystyi kouluttautumaan niin sanotun aineenopettajakoulutuksen kautta. 1970-luvulla suomenkielisen luokanopettajan tutkintoon vaadittiin tavallisen opettajakoulutuksen lisäksi suomenkielinen opettajakoulutus. Vaikka koulutusta lyhennettiin ja yritettiin parantaa, epäpäteviä kotikielenopettajista oli vielä vuonna 1983 noin 30 %, jolloin suomen opettajia oli Ruotsissa eniten (Lainio & Wande 1996:354–355, 360). Kotikielen opettajien koulutus lakkautettiin vuonna 1988, eikä Ruotsissa sen jälkeen ole ollut suomenkielisten opettajien tai suomen opettajien koulutusta. Uudessa opettajankoulutuksen selvityksessä (SOU 2009:109) esitettiin perustettavaksi uusi suomen kielen opettajien koulutus – ja se ehdotettiin sijoitettavaksi Mälardalenin korkeakouluun. Hallituksen esityksen mukaisesti ehdotusta ei kuitenkaan hyväksytty (Prop. 2009/10:89).

Kouluvirasto toteaa, että vaikkakin suomen opettajien koulutustaso on kohonnut, opettajina toimii edelleen epäpäteviä opettajia. Tämä koulutuksettomuus ei kohota opetuksen tasoa eikä arvostusta (Skolverket 2005:31–32).

Suomen kielen seminaarissa Eskilstunassa (16.10.2009) todettiin, että suomen kielen opetuksen ongelmana on opettajien puute. Vaikka lapset ovat oikeutettuja opetukseen, kunnan on vaikea löytää suomen kielen opettajia, koska tuntimäärä on alhainen. Osa suomen kielen opettajista joutuu tekemään muita töitä suomen kielen opetuksen lisäksi, koska usealla on vain osa-aikainen ja jopa vain 30 % koko virasta (Skolverket 2005:31–32).

Vuoden 1969 opetussuunnitelmassa (Lgr 69:ssä) säädettiin erikseen suomen kielen opetuksen määräyksiä. Opetusta sai olla korkeintaan kaksi tuntia viikossa, ja eri vuosikurssien opetus tuli yhdistää, mikäli se vain oli mahdollista. Suomen kielen opetus korvasi myös jonkin muun aineen ala- ja keskiasteella. Suomen kielen opettajan tehtäviin kuului opetuksen lisäksi myös tulkkina toimiminen ja oppilashuolto. Opettajan kuului

myös huolehtia siitä, että suomalaiset oppilaat sosialisoituisivat ruotsalaiseen kouluun. Suomalaistaustaisten oppilaiden oli vaikea saavuttaa toivotut tulokset ruotsin ja suomen kielessä, eivätkä tulokset kohottaneet kaksikielisyyden mainetta ruotsinsuomalaisten silmissä (Lainio & Wande 1996:336–337).

Ruotsissa elettiin 1970-luvulla taloudellisesti hyvää aikaa. Vuonna 1975 astui voimaan uusi maahanmuuttajapolitiikka. Se toi mukanaan kotikielen reformin, joka myöhemmin vaikutti vuoden 1980 peruskoulun opetussuunnitelmaan (Lgr80). Kotikielen reformin ansiosta Ruotsiin vakiintui kolme erilaista suomen kielen opetusmallia: suomen kieltä opetettiin kotikielenä (1), yhdistetyissä suomen- ja ruotsinkielisissä luokissa (2) tai suomalaisissa kotikielenluokissa (3) (Kangassalo 2003:52–53).

(1) Ruotsinkielisissä luokissa olevat oppilaat opiskelivat suomea kotikielenä yhdestä kahteen tuntiin viikossa. Suomen kielen opiskelijoiden määrää ei rajoitettu, joten jopa yksityisopetusta saattoi esiintyä.

(2) Yhdistetyissä luokissa oli ruotsalaisia ja suomalaisia oppilaita. Tarkoituksena oli, että suomenkieliset muodostaisivat oman ryhmän suomenkielisen opetuksen ajaksi. Tällainen käytäntö kuitenkin epäonnistui monessa koulussa, ja yhdistetyt luokat lakkautettiin vanhempien toivomuksesta.

(3) Suomalaisissa kotikielenluokissa opetus oli lähes täysin suomenkielistä peruskoulun ensimmäisillä vuosikursseilla. Ylemmillä luokilla ruotsin kielen opetuksen määrä lisääntyi ja suomenkielinen opetus puolestaan väheni. Sääntönä oli, että ruotsinkielistä opetusta olisi noin 50 % koko peruskoulun opetusajasta. Suomalaisia kotikielenluokkia pidettiin hyvänä käytäntönä, ja niinpä niitä perustettiin 1970- ja 1980-luvuilla kaikkiin kuntiin, joissa oli tarpeeksi suomenkielisiä. 1980-luvulla suomen kielen asemaa pidettiin turvattuna.

Talouselämyksen vuoksi Ruotsin julkista sektoria supistettiin rajusti varsinkin 1990-luvulla, ja suomen kielen opetus hävisi kunnallisista kouluista. 1990-luvulta alkaen ruotsinsuomalaiset saivat alkaa perustaa omia vapaakouluja. Vapaakouluja on kuitenkin pystytty perustamaan vain paikkakunnille, joissa on riittävästi suomenkielisiä lapsia sekä ahkeria ja monitoimisia vanhempia, jotka haluavat osallistua koulutoimintaan ja olla tarvittaessa apuna (Andersson & Kangassalo 2003:77–78).

Ruotsinsuomalaisia vapaakouluja, jotka kaikki ovat peruskouluja, on tällä hetkellä seitsemän. Niitä on Botkyrkassa, Eskilstunassa, Göteborgissa, Tukholmassa, Kistassa, Upplands Väsbyssä ja Örebrossa (Sisuradio 2010c). Ruotsinsuomalaisissa vapaakouluissa täytyy lain mukaan olla vähintään 50 % ruotsinkielistä opetusta. Ruotsinsuomalaisten vapaakoulujen pääasiallinen opetuskieli on alimmilla luokilla suomi. Ruotsinkielisen opetuksen määrä lisääntyy ylemmillä luokkatasoilla, niin että 50 prosentin tavoite saavutetaan (Lautkoski 2010; ks. myös liite 9).

Kunnallisista kouluista suomenkieliset luokat ovat vähentyneet ja monesta paikkaa hävinneet kokonaan. Tällä hetkellä (2010) kunnallisissa peruskouluissa on vain neljässä kunnassa kaksikielisiä luokkia. Näitä luokkia on Södertäljen Stålhamraskolanissa, Trollhättanin Frälsegårdskolanissa, Västeråsin S:ta Gertrudsskolanissa, Haaparannan Marielundskolanissa sekä Tornion ja Haaparannan yhteisessä Kielikoulussa (Sisuradio 2010c).

Suomen kielen opetusta annetaan kunnallisissa ja ruotsinsuomalaisissa vapaakouluissa äidinkielenopetuksena. Äidinkielen opetusryhmässä täytyi ennen vuotta 2008 olla vähintään viisi oppilasta (Lainio & Wande 1996:345). Vuoden 2008 lain mukaan jokaisella suomalaistaustaisella peruskoululaisella on oikeus suomen kielen opiskeluun myös, vaikkei kodin arkikielenä olisikaan päivittäin suomi, kunhan oppilaalla on ”suomen kielen perustava taito”¹ (Skolverket 2010:3). Äidinkielen opetusta annetaan ruotsalaisissa peruskouluissa yhdestä kahteen opetustuntiin (Skolverket 2010).

Opetussuunnitelman mukaan koulun tehtävänä on tiedottaa äidinkielen opetuksesta, siitä mitä oikeuksia ja toisaalta millainen vastuu oppilaalla ja heidän vanhemmillaan on (Utbildningsdepartementet 1994). Kouluviraston selvityksen mukaan osa ruotsinsuomalaisista vanhemmista on tyytymättömiä siihen, kuinka kunnan suomen kielen opetuksesta tiedotetaan (Skolverket 2005:31).

¹ ”Grundläggande kunskaper i finska”. Mitä tämä ”perustava taito” on, on määrittelemättä.

3 Aineiston keruu

3.1 Aineiston valinta

Olen valinnut haastatteluni kohderyhmäksi suomea lukevat oppilaat, suomen kielen opettajat, ruotsinsuomalaisen vapaakoulun rehtorin sekä kuntien äidinkielen opetuksesta vastaavat. Olen haastatellut oppilaita, yhtä opettajaa ja yhtä rehtoria suullisesti, muuten haastattelut ovat tapahtuneet sähköpostin välityksellä.

Haastattelemiani peruskoululaiset ovat ruotsinsuomalaisen vapaakoulun kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisia, ja lukiolaiset ovat kunnallisen lukion oppilaita. Oppilaiden mielipiteet ovat tutkimukselleni tärkeitä, siksi yritin haastatella useita suomea opiskelevia oppilaita. Valitsin kohderyhmäkseni yläaste- ja lukioikäiset oppilaat, koska heillä voi olla pitkäaikainenkin kokemus suomen opetuksesta. Haluan tietää pitävätkö oppilaat näistä tunneista? Eroaako lukion suomen kielen opetus peruskoulun suomen oppitunneista? Mielestäni lukiolaisten haastattelut täydentävät tutkimustani.

3.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Nauhoitin haastatteluni mp3-soittimellani, koska haastattelujen nauhoittaminen auttaa minua keskittymään itse haastattelutilanteeseen.

Nauhoittamisen hyvänä puolena on, että tallennuksen voi kuunnella useaan kertaan, jolloin haastateltavien äänenpainoa ja asioiden ilmaisutapaa voi tarkkailla ja tehdä haastattelusta lisää päätelmiä. Kaikki haastateltavani suostuivat suulliseen haastatteluun. Kaikki eivät hyväksyneet nauhoittamista, joten kirjasin heidän haastatteluvastauksensa.

Haastattelujen aikana molemmat osapuolet voivat esittää lisäkysymyksiä. Tämä edistää rennon ilmapiirin muodostumista, ja haastateltavan on helpompi vastata kysymyksiin. Vastaukset täytyy kirjata tarkasti ja nopeasti, jottei vastauksista tule toisenlaisia kuin haastateltava on itse kertonut.

Työni ongelmana on ollut haastateltavien pieni määrä (yhdeksän oppilasta) Oppilaiden haluttomuus osallistua tutkimukseeni johti siihen, etten saanut haastatella

montaakaan oppilasta ruotsinsuomalaisen vapaakoulun oppilasta. Taloudellisista syistä keskityin pelkästään yhden kunnan kouluihin. Haastattelin yhteensä yhdeksää oppilasta, joista seitsemän on tyttöjä ja kaksi poikaa.

Haastatteluni ovat olleet vapaaehtoisia. Alaikäisten haastateltavieni vanhemmilta pyysin suostumuksen haastatteluun (liite 2). Haastateltavilla on ollut mahdollisuus keskeyttää haastattelu milloin tahansa. Jos haastateltava ei halunnut, en nauhoittanut haastattelua. Täysi-ikäiset haastateltavani allekirjoittivat sopimuksen, jossa he myöntivät haastatteluun ja siihen, että käytän haastattelutietoja tutkimustyöhöni.

Lähetin haastattelukysymykset opettajille etukäteen, jotta he saivat pohtia rauhassa vastauksiaan ennen varsinaista haastattelua. Muutamassa tapauksessa päädyttiin kuitenkin suorittamaan haastattelu sähköpostitse. Haastattelin yhtä opettajaa hänen työpaikallaan. Oppilaita haastattelin heidän suomen kielen tunneillaan.

Lähetin sähköpostikyselyn kuudelle kunnan kiertävälle suomen kielen opettajalle. Heistä vain kolme vastasi haastatteluun. Otin myös sähköpostitse yhteyttä kaikkiin suomenkielisiin hallintoalueiden kuntiin sekä muutamaa muuhun kuntaan, jotka olen valinnut satunnaisesti oman mielenkiintoni mukaan. 27 kunnasta 13 vastasi sähköpostiini.

4 Tutkimustulokset

4.1 Oppilaiden haastattelut

Oppilaista käytetyt koodit V1, V2, V3, V4 tarkoittavat ruotsinsuomalaisen vapaakoulun oppilaita ja koodit K1, K2, K3, K4 ja K5 kunnallisen lukion oppilaita. Oppilaiden kysymyskaavake on liitteenä 3.

- A) Suomenkielinen taustasi: Osaavatko vanhempasi suomea? (Osaako äiti, osaako isä, osaavatko isovanhempasi ja muut sukulaisesi suomea?)

Vastanneista kaikilla ruotsinsuomalaisen vapaakoulun oppilailla lähisuku² on suomenkielinen. Kolmen oppilaan (K1:n, K2:n ja K5:n) lähisuku on suomenkielinen. K3:n äiti ja tämän suku ovat suomenkielisiä, mutta isä ja isän suku ovat ruotsinkielisiä. K4:n isä ja isän suku ovat puolestaan suomenkielisiä ja äidin ruotsinkielisiä.

- B) Kielen käyttö: missä, milloin, kenen kanssa käytät ruotsia, milloin, missä ja kenen kanssa käytät suomea? Käytätkö ruotsia ja suomea sekaisin? Painottuuko keskustelussanne ruotsi vai suomi? Miksi?

Oppilaista kuusi (V1, V2, V3, V4, K1 ja K2) puhuvat suomea perheen kesken. Suomessa asuvien sukulaisten kanssa suomea puhuu viisi oppilasta (V1, V2, V3, V4 ja K5). Suomessa asuvien kavereiden kanssa suomea puhuu viisi (V1, V3, V4, K1 ja K2), ja Ruotsissa asuvien kavereiden kanssa seitsemän oppilasta (V1, V2, V3, V4, K1, K2 ja K4).

- C) Identiteettisi: Pidätkö itseäsi suomalaisena, ruotsalaisena, ruotsinsuomalaisena suomalaisena Ruotsissa vai jonakin muuna? Miksi? Vaihteleeke tämä tunne tilanteen mukaan?

Haastateltavista kukaan ei pidä itseään suomalaisena. Yksi oppilas (K5) pitää itseään ruotsalaisena, koska hän asuu Ruotsissa eikä osaa suomea hyvin. Oppilaista kaksi (V3 ja V4) pitää itseään suomalaisena Ruotsissa, koska he ovat mielestään Ruotsissa asuvia suomalaisia. Vastaaajista kaikki muut kuusi pitävät itseään ruotsinsuomalaisina, ja syyksi he

² Tarkoitan käsitteellä *lähisuku* perhettä, isovanhempia ja aivan läheisimpiä serkkuja.

ilmoittivat sen, että he ovat mielestään suomalaistaustaisia, Ruotsissa asuvia. Kenenkään haastateltavan mielestä tämä tunne ei vaihtele kaveriseuran tai muun ympäristön mukaan. Haastatelluista yksi (K4) haluaisi tuntea itsensä suomalaiseksi. Hän ei kuitenkaan osaa omasta mielestään suomea tarpeeksi hyvin voidakseen kutsua itseään suomalaiseksi.

D) Millainen on tyypillinen suomen kielen tunti?

Ruotsinsuomalaisen vapaakoulun oppilaat olivat hiljattain saaneet uuden suomen kielen opettajan. He eivät pystyneet arvioimaan hänen oppituntejaan. Oppilaat keskittyivät siis aikaisemman suomen kielen opettajan oppitunteihin.

Heistä kaikista tunnit ovat olleet samankaltaisia: työskennellään kirjantehtävien parissa ja luetaan tekstikappaleita. Tunneilla ei heidän mielestään ole opittu paljon. Lukion oppilaista useimmat (K1, K2, K3, K4) vastasivat tuntien olevan hyviä ja arvioivat oppivansa paljon suomea, jos he vain tekevät kotitehtävänsä. Yksi oppilas (K4) oli hyvin tyytyväinen suomen kielen oppitunteihin. Eräs toinen lukion oppilas (K5) puolestaan tunsu oppituntien olevan aina samanlaisia, eikä niillä hänen mielestään oppinut paljon.

Lukion oppilaiden mukaan tunneilla luetaan, kirjoitetaan ja tehdään tehtäviä. Yhden oppilaan (K3:n) mukaan tunneilla katsotaan paljon suomalaisia elokuvia, jotta oppilaat kuulisivat ”oikeaa” ja ”puhdasta” suomea.

E) Onko koulussasi mielestäsi liian vähän, liian paljon vai tarpeeksi suomen kielen opetusta?

Vastanneista oppilaista kuusi (V2, V3, V4, K1, K2 ja K5) arveli, että suomen kielen opetustuntien määrä on tällä hetkellä riittävä. Kolme oppilasta (V1, V3 ja K4) haluaisi, että suomen kielen tunteja olisi enemmän.

4.2 Opettajien haastattelut

Opettajien haastattelukaavake on liitteenä 4. Kaikki haastattelemani opettajat ovat kotoisin Suomesta. He ovat muuttaneet Ruotsiin aikuisina. Vapaakoulun suomen kielen opettaja on työskennellyt suomen opettajana vuodesta 1978 lähtien. Hänellä on akateeminen tutkinto, jota hän on täydentänyt opettajakoulutuksen kursseilla.

Kahdella haastattelemallani kunnan kiertävällä suomen kielen opettajalla on ruotsalainen opettajakoulutus. Toinen heistä on ollut opettajavirassaan kymmenen vuotta ja hänellä on tällä hetkellä 17 ryhmässä 76 oppilasta. Etelä-Ruotsissa toimiva suomen kielen kiertävä opettaja on ollut virassaan vuodesta 1994 lähtien ja hänellä on 34 oppilasta 20 eri ryhmässä. Örebron läänin kiertävä suomen kielen opettaja on vasta aloittanut työnsä. Hänellä on opetusta kerran viikossa kahdessa eri ryhmässä yhteensä neljän lapsen kanssa. Hänellä on suomalainen opettajakoulutus.

Eräs opettaja kertoi, etteivät suomen kielen opettajavaatimukset olleet korkeat 70-luvun Ruotsissa. Hänen mielestään kaikki, joilla oli intoa ja vähänkin alan kokemusta, saivat paikan suomen kielen opettajana. Hänen mielestään vaatimukset ovat kiristyneet, ja nyt vaaditaan opettajantutkintoa sekä hyvä suomen että ruotsin kielen taito, ja eräs toinen opettaja on asiasta samaa mieltä. Hänenkin käsityksensä mukaan suomen kielen opettajalta vaaditaan opettajakoulutus. Hän uskoo, että tällä hetkellä kuntien on vaikeaa löytää päteviä suomen kielen opettajia.

Vapaakoulussa monia vuosia työskennellyt suomen kielen opettaja kertoo suomenkielisen oppilasmäärän vähentyneen vuosien kuluessa. Kahden kunnallisen suomen opettajien oppilasmäärä on puolestaan lisääntynyt. Juuri työnsä aloittanut on kunnassa moniin vuosiin ensimmäinen suomen kielen opettaja; opettajaa on ollut vaikea löytää, koska suomen kielen opetukseen on ollut tulossa oppilaita niin vähän.

Vapaakoulun suomen opettajan mielestä oppilaiden suomen kielen taito on huonontunut. Hän arvelee tämän johtuvan siitä, että lapset ja nuoret lukevat niin vähän. Kunnan suomen kielen opettajan mielestä oppilaiden suomen kielen taito on samantasoista kuin aikaisemminkin.

Suomen kielen oppituntien määrä on kahden haastateltavani opettajan mielestä pysynyt suurin piirtein samana. Kunnallisen koulun suomen opettajan mielestä suomen kielen tuntien opetusajat vaikuttavat negatiivisesti oppilasmäärään. Varsinaisen lukujärjestyksen jälkeiset opetustunnit karsivat osan opiskelijoista. Kuitenkaan opetuspaikka³ ei hänen mielestään vaikuta oppilaiden määrään. Lundin kiertävä suomen opettaja pitää tuntinsa oppilaiden koulupäivän aikana.

Tiedotus suomen kielen opetuksesta on kunnan suomen opettajien mielestä huonoa. Kunnan kotisivuilla kerrotaan suomen kielen opetuksesta, mutta tiedon löytäminen voi olla hankalaa. Vapaakoulun opettajan mielestä kunta mainostaa heidän kouluaan hyvin.

Kahden haastattelemani kunnan kiertävät suomen opettajat tuntevat itsensä ulkopuolisiksi opettajien kouluyhteisössä. Koulujen välillä ravaamiselta ei jää aikaa opettajien kanssa seurusteluun. Toinen kyseisistä opettajista kuuluu kuitenkin monikulttuurisuusyksikköön⁴, johon kuuluvat myös muut kunnan suomen kielen kiertävät opettajat. He tapaavat ja ratkovat ongelmia kaksi kertaa kuukaudessa.

4.3 Äidinkielen opetuksesta vastaavien vastaukset

Sähköpostikyselyni koskee kuntien äidinkielen opetuksesta vastaavia. Lähetin haastattelun 27 kuntaan⁵, joista 15 vastasi⁶ sähköpostiini. Osalta vastaajista sain vastauksen saman tien. Osa vastauksista sain odottaa viikkoja ja toisilta, 13 kunnalta, vastauksia en saanut lainkaan.

Vastanneiden kuntien opettajien määrä oli vähäinen. Eniten opettajia on Haaparannan kunnassa, jossa on yhteensä viisi suomen kielen opettajaa. Botkyrkassa on neljä ja

³ Hänen opetuspaikkansa on koulun luokkahuone.

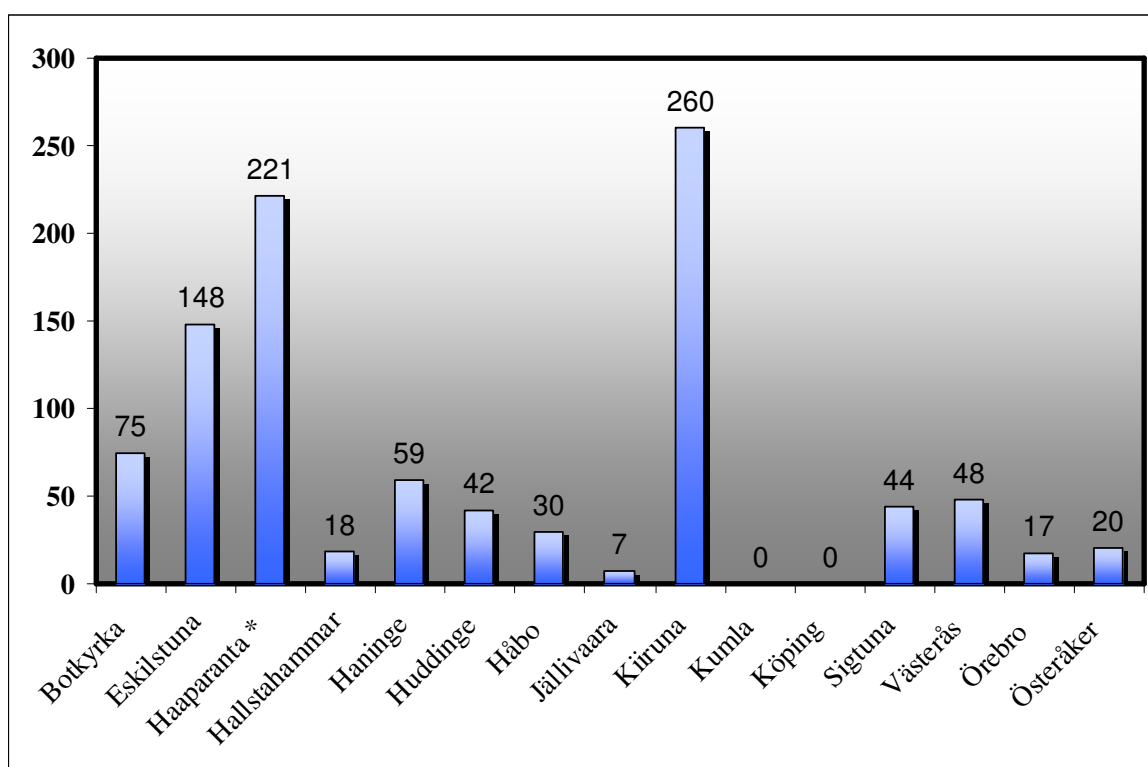
⁴ Monikulttuurisuusyksikkö on minun oma käänökseni ruotsinkielisestä sanasta ”Mångkulturella enhet”.

⁵ Lähetin sähköpostihaastattelun (liite 5) seuraaviin kuntiin: Botkyrka, Eskilstuna, Haaparanta, Hallstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo. Jällivaara, Kiiruna, Kumla, Köping, Lindsberg, Pajala, Sigtuna, Solna, Södertälje, Tierp, Tukholma, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Uppsala, Västerås, Ylitornio, Älvkarleby, Örebro, Österåker ja Östhammar.

⁶ Vastaukset ovat tiivistetyssä muodossa liitteenä 10.

Eskilstunassa kolme suomen opettajaa. Kiirunassa, Haningessa ja Huddingessa on kaksi opettajaa ja muissa kunnissa vain yksi.

Sähköpostihaastattelujen vastausten mukaan viidessä kunnassa suomen kielen opetus järjestetään tavanomaisen koulupäivän aikana ja viidessä kunnassa koulun jälkeen. Kahdessa kunnassa opetusaika vaihtelee. Örebro ei vastannut tähän kysymyksen. Oppituntien määrä on lähes kaikissa kunnissa 60 minuuttia viikossa. Eskilstunassa, Kiirunassa ja Västeråsissa opetusaika on pidempi. Kiirunassa opetetaan suomea 60–120 minuuttia viikossa ja Eskilstunassa ja Västeråsissa 60–80 minuuttia. Sigtunassa ja Jällivaarassa suomen kielen opetusta annetaan vain 40 minuuttia viikossa. Örebro eikä Haaparanta vastannut tähän kysymyksen.

Kuvio 1. Suomen kielen opetukseen osallistuvien oppilaiden määrä kyselyyn vastanneissa kunnissa.

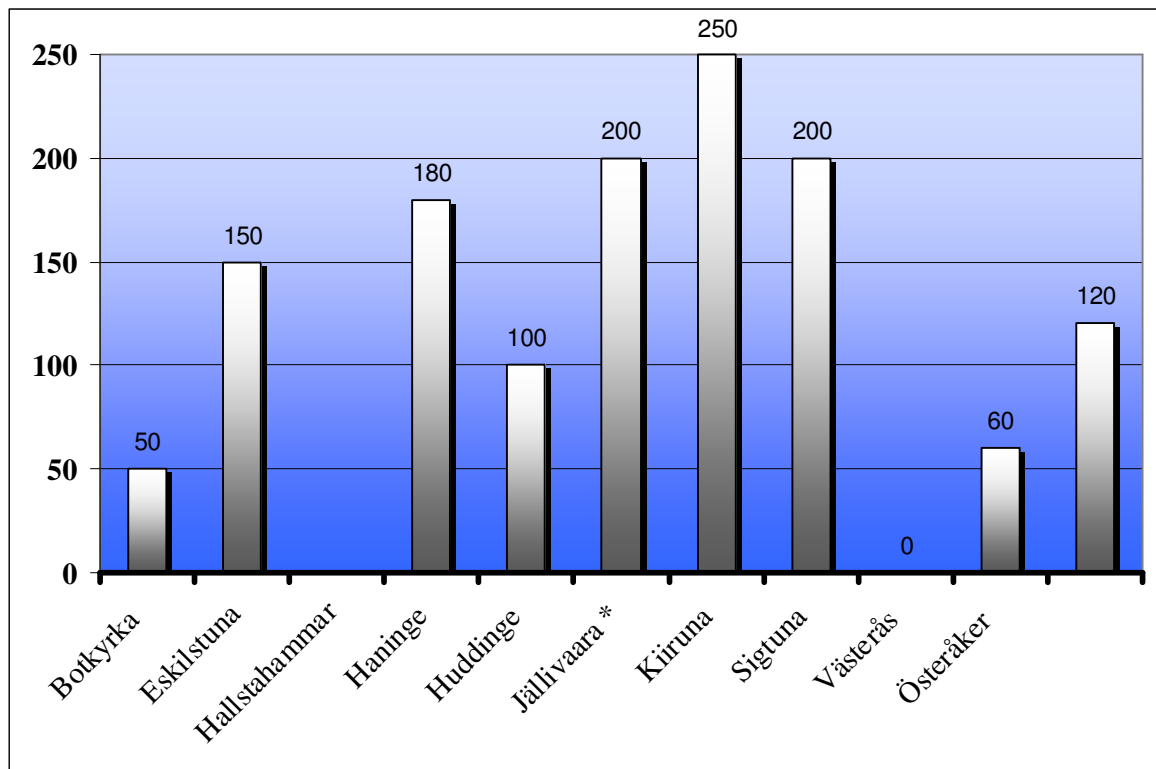
Kuvio 1 kuvaa kunnan tilastoissa olevien suomen kielen oppilaiden määrää. Kuviossa ovat mukana ne kunnat, jotka vastasivat sähköpostikyselyyni. Kuviosta ilmenee, että kyselyyn vastanneista kunnista Kiirunassa on eniten suomen kielen oppilaita. Toiseksi eniten oppilaita on Haaparannassa, jossa suomea äidinkielenä opiskelee 74 oppilasta ja ns. naapurikielenä⁷ 147 oppilasta. Kolmannella sijalla on Eskilstuna. Köping vastasi, että juuri tänä vuonna kunnassa ei ole suomen kielen opetusta. Kunta on järjestänyt opetusta aikaisempina vuosina, ja syksyllä 2010 opetus alkaa jälleen.

Kumlan sähköpostissa todettiin⁸, ettei kunta järjestä suomen kielen opetusta. Olen keskustellut erään Kumlalaisen perheen kanssa, joka on hakenut suomen kielen opetusta lapselleen (ks. liite 8). Koulun rehtori on vastannut heille, ettei sopivaa suomen kielen opettajaa ole löytynyt.

Kysyin kunnilta myös suomen kielen oppimateriaaleihin käytettävien varojen määrää. Kuvio 2 esittää tiedot vain niistä kunnista, jotka vastasivat juuri oppimateriaalia koskevaan kysymykseen.

⁷ Naapurikieli on oma käännökseni sanasta ”grannspråk”. Tornion ja Haaparannan yhteinen kielikoulu tarjoaa opetusta oppilaan omalla äidinkielellään jo ensimmäisestä luokasta lähtien. Tässä koulussa suomen opetusta saavat yhteensä 147 oppilasta.

⁸ Kunta vastasi seuraavasti: ”Idag har vi inga elever som får finskundervisning. Det innebär att det inte finns svar till de övriga frågorna du ställer”.

Kuvio 2. Suomen kielen oppimateriaaleihin käytettävät varat kyselyyn vastanneissa 11 kunnassa. Luvut tarkoittavat Ruotsin kruunuja oppilasta kohden lukuvuodessa.

Kuviosta 2 käy ilmi, että eniten varoja äidinkielen opetukseen Jällivaarassa. Todellista määrää ei kuitenkaan ole annettu. Jällivaarasta vastattiin, ettei heillä ole kattorajaa suomen kielen oppimateriaaleille, vaan tarvittava määrä otetaan oppimateriaalilitiltä. Toiseksi eniten, 200 kruunua vuodessa, käytetään Huddingessa ja Kiirunassa, ja melkein yhtä paljon varoja, 175 kruunua, käytetään Hallstahammarissa. Vähiten kyselyyn vastanneista kunnista oppimateriaaliin käytetään Västeråsissa ja Botkyrkassa, missä niitä käytetään noin 50 kruunua oppilasta kohden vuodessa.

Sigtuna käyttää vanhoja oppimateriaaleja. Haaparanta ei vastannut tähän kysymykseen.

5 Päätelmät ja ehdotuksia

Lainsäädäntö on muuttunut ja suomen kielen asemaa on luvattu kehittää ja parantaa.

Uusimman määräyksen mukaan opetusta on järjestettävä, vaikka kunnassa olisi vain yksi opetusta haluava oppilas. Suomi on yksi Ruotsin kansallisista vähemmistöistä ja suomenkielille on kehitetty jopa oma hallintoalue. Onko suomen kielen asemaa parannettu siis riittävästi? Nykyisen vähemmistölainsäädännön ja kielilain välillä vallitsee ristiriita: suomen kielen opetus ei sisälly lainsäädäntöön suomenkielisestä uudesta hallintoalueesta, vaikka kielilain mukaan myös suomenkielisillä on oikeus oppia kieltään (SFS 2009:724, SFS 2009:600).

Vastausteni mukaan kunta ei tiedota suomalaistaustaisille tarpeeksi suomen kielen opetuksesta. Tämä voikin olla yksi syy siihen, miksi suomen kielen opiskelijoita on Ruotsin peruskouluissa niin vähän. Suomalaisia oli 1970- luvulla huomattavasti enemmän kuin tänä päivänä. Yhä heitä on Ruotsissa noin 700 000. Suomalaistaustaisista moni ei ole koskaan opiskellut suomea, eivätkä he osaa suomea. Suomen oppituntien oppilasmäärän kohottaminen voisi siis suomalaistaustaisten määrän mukaan olla mahdollista.

Ruotsissa on tällä hetkellä seitsemän ruotsinsuomalaista vapaakoulua sekä neljässä kunnassa kaksikielisiä luokkia. Tutkimustulosteni mukaan kuntien suomen kielen oppilaiden ja kiertävien opettajien määrä on vähäinen. Oletankin, ettei moni suomalais-taustainen saa suomen kielen opetusta. Pitävätköhän suomalaistaustaiset oman äidinkielen opetusta tärkeänä?

Oma äidinkieli on osa jokaisen omaa identiteettiä. Siksi mielestäni oman äidinkielen ylläpitäminen on todella tärkeää. Ruotsissa äidinkielen opetusta tarjotaan yhdestä kahteen tuntiin (Skolverket 2010). Tutkimukseni tulosten mukaan monessakaan kunnassa ei annettu suomen kielen opetusta edes yhtä tuntia. Eräissä kunnissa suomen kielen opetusta tarjotaan vain 40 minuuttia viikossa⁹. Enimmillään opetusta on vastausteni mukaan 80–120 minuuttia viikossa. Miten oman äidinkielen kehittäminen onnistuu, jos ohjattua opetusta on vain 40 minuuttia viikossa?

⁹ Eskilstunassa pidetyssä äidinkielen opettajien konferenssissa ilmeni, että opetusta jossakin kunnassa järjestetään opetusta vain 20 minuuttia viikossa.

Yksi hypoteesini tutkimukseni alussa oli, etteivät kaikki suomen kielen opetusta hakeneet saa suomen kielen opetusta. Kuntien lähettämien sähköpostivastausten mukaan kaikki opetusta hakeneet saavat tällä hetkellä opetusta. Sain tosin vastauksia, joissa vain todettiin, ettei suomen kielen opetusta järjestetä. Mitä tämä sitten tarkoittaa? Örebron läänissä sijaitsevasta Kumlan kunnasta todettiin, ettei kunnassa tällä hetkellä ole suomen kielen opetusta, eikä näin ollen myöskään vastauksia kysymyksiini. Tiedän kuitenkin, että Kumla on saanut ainakin yhden hakemuksen suomen kielen opetuksesta (ks. liite 8). Hakijaperhe on saanut vastaukseksi, ettei sopivaa opettajaa löydy. Kunnallahan on lain mukaan oikeus olla perustamatta suomen kielen opetusryhmää, jos sopivaa opettajaa ei löydy (SFS 2009:600, SFS 1994:1194). Kunta olisi voinut kertoa, että suomen kielen opetusta on haettu mutta valitettavasti sopivaa opettajaa ei ole löytynyt. Nyt tuntuu siltä, ettei opettajaetsintöihin ole edes ryhdytty.

Suomen kielen opetuksen uudet ehdot¹⁰ näyttävät ensi silmäyksellä hyviltä: suomen kieltä saa opiskella yhä useampi oppilas, opetusryhmän koosta riippumatta. Voiko säädöksestä kuitenkin olla enemmän haittaa kuin hyötyä? Eräs kiertävä suomen kielen opettaja totesi, että tämä määräys on johtanut kiertävien opettajien työolojen heikkenemiseen: oppilasryhmät ovat lisääntyneet, ja opetus tapahtuu eri kouluissa. Kiertävän opettajan täytyy kiiruhtaa koulusta toiseen, jotta oppilaat saavat oppituntinsa. Tällaisina työpäivinä kiertävä opettaja ei ehdi tavata koulu yhteisöön kuuluvia ja keskustella heidän kanssaan.

Epäilin tutkimukseni alussa, että vain harva suomen kielen opettaja Ruotsissa olisi pätevä. Toisin kuitenkin voi olla. Kaikilla haastattelemillani suomen kielen opettajilla on opettajakoulutus, eli opettajat ovat päteviä työhönsä. Suomen kielen seminaarissa Eskilstunassa 16.10.2009 todettiin, että pätevistä suomen opettajista on Ruotsissa pulaa. Näin uskovat myös haastatteleman opettajat. Vastausten mukaan opettajakoulutus on opettajan työssä lähes välttämättömyys. Päätelmäni onkin, että Ruotsissa on pulaa pätevistä suomen opettajista.

¹⁰ Määräys suomen kielen opetuksen ehdoista: hakijoita ei tarvitse olla kuin yksi, jotta opetusta järjestetään.

Tulosteni mukaan kunnan koulut yrittävät järjestää suomen kielen oppitunneille sopivaa paikkaa lukujärjestyksessä. Lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden kuntien suomen kielen opetus pidetään tavanomaisen koulupäivän aikana. Eräs kiertävä opettaja kuitenkin sanoo, että tunnit ovat usein myöhään iltapäivällä. Oppituntien ajankohta saattaa vaikuttaa paljonkin suomen kielen oppilasmäärään.

Lisäksi suomen kielen opetusta yritetään niveltää paremmin koulun muuhun toimintaan siten, että suomen opettaja on mukana muillakin oppitunneilla. Uskon, että suomen kielen opetuksen asemaa pyritään parantamaan ja siitä yritetään tehdä samanlainen oppiaine kuin muutkin kouluaineet ovat.

Millaisia suomen kielen oppitunnit sitten ovat? Pitävätkö oppilaat niistä? Tutkimukseni mukaan suomen kielen oppituntien sisältö ei ole kovin vaihtelevaa. Saamieni vastausten mukaan suomen kielen oppitunneista pitävät eniten lukion oppilaat. Peruskoulun yläluokkien oppilaat pitävät suomen kielen opetusta tylsänä ja samaa toistavana. Suomen kielen oppituntien laadusta on kuitenkin vaikeaa tehdä päätelmiä, koska haastateltaviani oppilaita ja opettajia on ollut niin vähän. Uskon kuitenkin, että nuorekkaat ja uudet ideat innostaisivat suomea lukevia oppilaita ja näin myös kehittäisi heidän suomen kielen taitojaan.

Opiskelumotivaatioon voi vaikuttaa myös oppimateriaali. Suomen kielen opetusmateriaaleihin käytettävien varojen määrä vaihtelee kunnittain. Tarkkaa varojen kattorajaa ei vastauksieni mukaan ole asetettu. Joissakin kunnissa suomen kielen opetukseen käytetään vanhaa oppimateriaalia. Vanhat kuvat ja tiedot voivat mielestäni vähentää oppilaiden kiinnostusta suomen opiskeluun.

Ruotsissa käytetään paljon Suomen kouluille, suomenkielisten oppilaiden opetukseen tarkoitettua oppimateriaalia¹¹. Suomen koulujen oppikirjat ovat kuitenkin sisällöltään liian vaikeita käytettäväksi ruotsinsuomalaisten lasten opetukseen. Usein käytetäänkin oppimateriaalia, joka on Suomessa tarkoitettu nuoremmille oppilaille, ja oppikirjojen aiheet voivat sen takia tuntua liian lapsellisilta. Toinen vaihtoehto on, että Suomesta

¹¹ Viitataan tässä tapauksessa omiin kokemuksiini suomen opetuksesta Ruotsissa.

tilataan kirjasarja, joka on tarkoitettu Suomessa asuville maahanmuuttajille¹². Lähtökohdat eivät kuitenkaan ole samat. Myös nämä seikat voivat osaltaan olla syynä siihen, että suomen kielen oppilasmäärä on vähentynyt.

Nyt kuitenkin ruotsinsuomalaiset ovat saamassa oman kirjasarjan, joka on tarkoitettu nimenomaan ruotsinsuomalaisille peruskoululaisille. Tekeillä on *Heippa!* -sarja, jonka kouluviraston mukaan tulee soveltua peruskoulun keskiluokkien opetukseen, mutta jonka tulisi sopia sekä nuoremmille että vanhemmille oppilaille (Sisuradio 2010b).

Ruotsinsuomalaisen oppimateriaalin tuottaminen on kuitenkin vasta alussa.

Suomen kielen opetukseen täytyy tehdä perustavia muutoksia, jotta suomen kieli olisi tulevaisuudessa elinvoimainen myös Ruotsissa. Suomen kielen opetuksen parantamiseksi tarvitaan mielestäni yhteistyötä kunnan ja suomen kielen opettajien kanssa. Opetuksesta täytyy tiedottaa ja oppituntien täytyy sisältyä koulupäivään. Kiertävät suomen opettajat tarvitsevat työaikaansa taukoja, jotta yhteistyö muun kouluyhteisön ja kunnan kanssa toimisi. Mielestäni myös itse suomen kielen opetukseen tulisi panostaa yhä enemmän. Kielen oppiminen tarvitsee useampia oppitunteja sekä tasokasta ja monipuolista opetusta. Vaikka suomen kielen asemaa on parannettu, niin paljon on vielä tehtävää.

¹² Ibidem.

6 Lopuksi

Olen halunnut kartoittaa suomen kielen opetusta Ruotsin peruskoulussa. Kartoitus ei ole tyhjentävä vaan pienimuotoinen katsaus. Olen koonnut siihen oppilaiden, opettajien, rehtorin mielipiteitä ja suomen opetusta koskevia tietoja kunnista. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmäni on sopinut tutkimukseeni, koska olen tarkastellut lähinnä laadullisia tekijöitä. Vaikka haastateltavien määrä on pieni, eikä tuloksia näin ollen voida yleistää, olen pystynyt jonkin verran kartoittamaan suomen kielen opetuksen tämänhetkistä tilannetta Ruotsin peruskoulussa.

Tutkimukseni myötä olen laajentanut käsitystäni Ruotsin suomen kielen opetuksesta sekä kehittänyt tutkijan ja haastattelijan taitojani. Tutkimustyössä on tärkeää, että tutkija on objektiivinen ja että tutkimustieto on luotettavaa ja ajankohtaista. Mielestäni tutkimustietoni eivät ole sattumanvaraisia eli työn reliabiliteetti on luotettavaa. Tämä tarkoittaa sitä, että tulokset ovat mahdollista toistaa.

Ruotsinsuomalaisten lasten kielitaidon heikentymisestä ollaan eri mieltä. Vapaakoulun suomen opettajan mielestä lasten suomen kielen taito on huonontunut. Hän arvelee, että tämä johtuu siitä, että lapset lukevat – ennen kaikkea kaunokirjallisuutta – liian vähän. Erään kiertävän suomen opettajan käsityksen mukaan lasten kielitaito on hänen kymmenvuotisen työuransa aikana pysynyt suurin piirtein samana. Tämä voisikin olla seuraava tutkimusaiheeni.

Lähdeluettelo

Painetut lähteet

- Andersson, Paula & Kangassalo, Raija, 2003: *Suomi ja meänkieli Ruotsissa*. Teoksessa Jönsson-Korhola, Hannele & Lindgren, Anna-Riitta (toim.): *Monena suomi maailmalla. Suomalaisperäisiä vähemmistöjä*. Tietolipas 190. SKS: Helsinki. S. 63–229.
- Kangassalo, Raija, 2003: Finska språkets ställning i den svenska grundskolan: en tillbakablick på de senaste decennierna. Teoksessa Kangassalo, Raija & Mellenius, Ingmarie (toim.): *Låt mig ha kvar mitt språk / Antakaa minun pitää kieleni*. Skrifter från moderna språk 11. Institutionen för moderna språk. Umeå universitet.
- 2007: *Quo vadis, ruotsinsuomi? Pohdintoja ruotsinsuomen menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Kuosmanen, Riitta-Liisa, Halinen, Ari & Haataja, Lauri, 2006: *Facta-tietosanakirja*. Porvoo: WSOY.
- Laakkonen, Risto, 1996: Finländarna på den svenska arbetsmarknaden efter andra världskriget – arbetskraftsfrågan i finsk-svenska relationer. Teoksessa Lainio, Jarmo (toim.): *Finnarnas historia i Sverige 3*. S. 107–141.
- Lainio, Jarmo (toim.) 1996: *Finnarnas historia i Sverige 3. Tiden efter 1945*. Helsingfors: SHS/NM.
- Lainio, Jarmo & Wande, Erling, 1996: Finskan i utbildningsväsendet och sverigefinnarnas utbildning i Sverige. Teoksessa Lainio, Jarmo (toim.), *Finnarnas historia i Sverige 3*. S. 311–378.
- Prop. 2009/10:89: Bäst i klassen – en ny lärarutbildning. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS:1994:1194: Grundskoleförordning.
- SFS 1999:1176: Lag om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar.
- SFS 2009:600: Språklag.

- SFS 2009:724: Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Skolverket 2005: *De nationella minoriteternas utbildningssituation. Rapport 272.*
Stockholm.
- SOU 1997:192: *Steg mot en minoritetspolitik. Europarådets konvention om historiska minoritetsspråk. Betänkande av minoritetsspråkskommittén.* Stockholm:
Jordbruksdepartementet.
- SOU 1997:193: *Steg mot en minoritetspolitik- Europarådets konvention för skydd av nationella minoriteter. Betänkande av minoritetsspråkkommittén.* Stockholm:
Jordbruksdepartementet.
- SOU 2009:109: *Bäst i klassen. En hållbar lärarutbildning. Betänkande om en ny lärarutbildning.* Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Tarkiainen, Kari 1990: *Finnarnas historia i Sverige 1. Inflyttarna från Finland under det gemensamma rikets tid.* Helsinki: SHS.

Internet-lähteet

- Nationalencyklopedin 2010a: *Hemspråk.* (13.6.2010).
<http://www.ne.se/hemspr%C3%A5k>
- Nationalencyklopedin 2010b: *Minoritetsspråk.* (13.6.2010)
<http://www.ne.se/minoritetsspr%C3%A5k>
- Nationalencyklopedin 2010c: *Modersmål.* (13.6.2010).
<http://www.ne.se/modersm%C3%A5l>
- Sisuradio 2010a: *Ruotsinsuomalaiset tilastoina.* (27.3.2010). <http://sverigesradio.se/cgi-bin/sisuradio/>
- Sisuradio 2010b: *Heippa! on uusi suomen oppikirja.* (27.3.2010).
<http://www.sr.se/SISURADIO/nyheter>
- Sisuradio 2010c: *Suomenkieliset koulut Ruotsissa.* (27.3.2010). www.sr.se/SISURADIO
- Sisuradio 2010d: *SCB:n luvut hämmästyttävät.* (27.3.2010).
<http://sverigesradio.se/webbradio>
- Skolverket 2010: *Opetus peruskoulussa.* (4.4.2010). <http://modersmal.skolverket.se/finska>

Utbildningsdepartementet 1994: *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)*.(4.4.2010). <http://www.skolverket.se>

Suulliset lähteet

Kangassalo, Raija, 2010: keskustelu 5.5.2010.

Lautkoski, Matti, 2010: keskustelu 28.4.2010.

Vanhemman haastattelu, 2010: keskustelu 17.4.2010

Liitteet

Liite 1 SCB:n tutkimus ruotsinsuomalaisten määrästä 31.12.2008.

Sukupolvi	Erittely	Henkilöiden määrä
1. sukupolvi	Suomessa syntyneet	175 116
2. sukupolvi	ne, jotka eivät itse ole syntyneet Suomessa mutta joiden vanhemmista vähintään toinen on syntynyt Suomessa	261 136
3. sukupolvi	ne, jotka eivät itse ole syntyneet Suomessa ja joiden vanhemmat eivät ole syntyneet Suomessa mutta joiden isovanhemmista vähintään yksi on syntynyt Suomessa	238 680
Yhteensä		674 932 = 7,3 % Ruotsin väestöstä

(Sisuradio:27.3.2010).

Liite 2 Kirje peruskoululaisten huoltajille.

Hei vanhemmat!

24.3.2010

Olen Jemina Silfsten ja opiskelen Mälardalenin korkeakoulussa opettajaksi. Yhtenä profiointiaineenani on suomi, ja teen paraikaa lopputyötä suomen kielestä. Työssäni tutkin suomen kielen opetuksen asemaa Ruotsin peruskoulussa, sekä kunnallisissa kouluissa että ruotsinsuomalaisissa vapaakouluissa. Lopputyö käsittää teoreettisen ja empiirisen osan. Empiiristä osaa varten tarvitsisin haastattelu-vastauksia 8. ja 9. luokan oppilailta, jotta saisin käsityksen heidän mielipiteistään suomen kielen opetuksesta, nuorison suomen kielen käytöstä sekä mahdollisuuksista saada suomen kielen opetusta. Kaikki haastattelut ovat lopputyössäni nimettömiä. Tutkimustulokset käytetään pelkästään tähän työhön, eikä henkilötietoja paljasteta ulkopuolisille.

- Haluatteko, että lapsenne on mukana kyseisessä tutkimuksessa?

Suostun siihen, että Jemina Silfsten haastattelee lastani _____
lopputyötään varten.

Keväisin terveisin:

Jemina Silfsten

jemina_silfsten@hotmail.com

Hej föräldrar!

2010-03-24

Jag heter Jemina Silfsten och jag studerar finska vid Mälardalens högskola. Ett av mina profilämnen är finska och nu skriver jag mitt examensarbete i finska språket. I mitt arbete undersöker jag finskans ställning i svenska skolor, både i de kommunala och sverigefinska friskolorna. Examensarbete innehåller en teoretisk och en empirisk del. Till den empiriska delen behöver jag intervjua elever i årskurs 8 och 9 för att kunna få en uppfattning om deras åsikter om undervisningen i finska, finskans användning och möjligheten att kunna studera finska språket. Alla intervjuer är anonyma.

Intervjusvaren används endast i detta arbete och personuppgifter avslöjas inte till utomstående.

• Vill ni att ert barn deltar i denna undersökning?

Jag accepterar att Jemina Silfsten intervjuer mitt barn _____

Vårliga hälsningar:

Jemina Silfsten

jemina_silfsten@hotmail.com

Liite 3 Oppilaiden haastatteluiden kysymyspohja.

Henkilötietoja:

- Syntymävuosi: _____
- Poika__ Tyttö__
- Ruotsinsuomalaisen vapaakoulun oppilas ____
- Kunnallisen koulun oppilas____

Oppilaat:

Yleinen osa

1. Taustasi:

1. a. Suomenkielinen taustasi:

▪ Osaavatko vanhempasi suomea?

- Osaako äiti?
- Osaako isä?
- Osaavatko isovanhempasi ja muut sukulaisesi suomea?
- Luettele ketkä osaavat.
- Oletko puhunut suomea pienestä pitäen?

1.b Kuinka kauan olet opiskellut suomen kieltä?

1.c Kielen käyttö: missä, milloin, kenen kanssa, miten (ruotsia ja suomea sekaisin / suomipainotteinen / ruotsipainotteinen), miksi?

1. Identiteettisi:

- i. Pidätkö itseäsi suomalaisena?
- ii. Pidätkö itseäsi ruotsalaisena?
- iii. Pidätkö itseäsi ruotsinsuomalaisena?
- iv. Pidätkö itseäsi suomalaisena Ruotsissa?
- v. Miksi? Perustele vastauksesi.
- vi. Vaihtelee tämä tunne tilanteen mukaan?
- vii. Milloin ja kenen läsnä ollessa pidät itseäsi eniten suomalaisena?

2. Luetko suomalaista kirjallisuutta ja lehtiä? Tai käytätkö internetiä suomeksi?

3. Onko sinulla suomenkielisiä harrastuksia?

4. Onko sinulla suomenkielisiä kavereita? Tai nettikavereita?

5. Opetus:

5. a. Millainen on tyypillinen suomen kielen tunti?

Ruotsinsuomalaisten vapaakoulujen oppilaat:

6. Suomen kieli koulussa:

- a. Onko koulussasi mielestäsi liian vähän, liian paljon vai tarpeeksi suomen kielen opetusta?
- b. Onko suomen kielen opetus mielestäsi hyvää ja tehokasta koulusi suomen kielen oppitunneilla? (Opitko paljon suomen tunneilla?)
- c. Miksi olet suomenkielisessä koulussa?
- d. Eroaako kaksikielinen ruotsinsuomalainen koulu mielestäsi ruotsinkielisestä koulusta?

Kunnallisen koulun oppilaat:

6. Opetus:

- a. Tuntien määrä (Kuinka monta tuntia, onko liikaa, liian vähän?)
- b. Milloin tunnit yleensä ovat, koulupäivän aikana vai sen jälkeen?
- c. Millaisena pidät suomen kielen tuntejasi?
- d. Oliko opetuksen saanti helppoa?

Liite 4 Suomen kielen opettajien haastattelun ja sähköpostikyselyn pohja.

Henkilötietoja:

- Syntymävuosi: _____
- Mies__ Nainen__
- Ruotsinsuomalaisen vapaakoulun opettaja__
- Kunnallisen koulun opettaja__

Opettajat

Yleinen osa:

Tausta:

2. Kielitaustasi: äidinkieli, perheen kieli/kiellet, millä kielellä/kielillä olet käynyt koulua yms.
3. Miten ylläpidät suomen kielen taitoasi?

4. Millainen koulutus sinulla on?
5. Kuinka kauan olet opettanut suomea? Missä kaikkialla?

Työpaikka:

6. Mitä sinulta vaadittiin tähän suomen kielen opettajan virkaan?

Opetus:

7. Opetuksen kehitys
Mitä mieltä olet seuraavista asioista? Miten mainitut asiat ovat mielestäsi kehittyneet?
 - Opettajien koulutusvaatimukset
 - Oppilaiden määrä
 - Oppilaiden suomen kielen taito
 - Opetuksen määrä
8. Miltä suomen kielen tulevaisuus mielestäsi Ruotsissa näyttää? Onko Ruotsissa suomenkielisiä vielä 50 vuoden päästä?
9. Opetustilat, opetusajat? Kohottavatko ne vai vähentävätkö ne suomen kielen arvostusta oppilaiden silmissä? Vähentävätkö ne opetukseen osallistuvien oppilaiden määrää?
10. Kuvaile tuntien kulkua. Esitä erilaisia esimerkkejä.
11. Mainostus / Ilmoittelu, hoitavatko koulu ja kunta mielestäsi oman tiedotusvelvollisuutensa?

Yleistä:

12. Oletko mukana jossakin suomenkielisessä järjestössä? Jos olet, niin missä?
13. Kiinnostus nuorten parissa? Onko nuoria yritetty saada mukaan järjestöihin? Jos on, niin miten? Miten nuoria voisi mielestäsi aktivoida kiinnostumaan suomen kielestä ja suomenkielisestä nuorisokulttuurista?

Ruotsinsuomalaisen vapaakoulun suomen kielen opettaja:

Työnkuvasi:

14. Asemasi kouluyhteisössä. Mitä mieltä olet asemastasi?
15. Oletko ns. suomen kielen tukihahmo? (Onko sinulla esim. vastuutehtäviä?)
16. Kunnan koulun opettaja:

Asemasi kouluyhteisössä:

17. Oletko yksi muista opettajista vai ulkopuolinen opettaja (sen vuoksi että olet äidinkielenopettaja)? Mistä mahdollinen ulkopuolisuutesi johtuu? (Työoloistasi, esim. siitä että sinulla on monta koulua, etkä sen vuoksi ehdi olla mukana työyhteisössäsi?) Haluaisitko olla enemmän mukana työyhteisössä?
18. Yhteistyö muiden opettajien kanssa? Oletko yhteistyössä muiden opettajien kanssa? Jos olet niin, mainitse esimerkkejä. Oletko yhteistyössä koulun muiden opettajien kanssa (riippumatta siitä, minkä aineen opettajia he ovat) vai oletko yhteistyössä muiden suomen kielen opettajien / muunkielisten äidinkielenopettajien kanssa?
19. Pyritkö levittämään suomen kielen positiivista mainetta? Jos pyrit, niin miten?
20. Kuinka monta koulua sinulla on? (Tämä kysymys vain kiertäville äidinkielenopettajille.)

Liite 5 Kuntien äidinkielen vastaaville lähetetty sähköpostiviesti.

Hej!

Jag heter Jemina Silfsten och jag studerar vid Mälardalens Högskola bl.a till finska lärare. Nu skriver jag mitt examensarbete med ämnet *Finska undervisningen i svenska grundskolor*. Jag har därför kontaktat er och jag vill fråga om era upplevelser och bestämmelser vad som gäller i er kommun i finska undervisning.

Här skriver jag frågor och jag vore väldigt tacksam om ni kunde svara på dem.

- Hur många elever har ni som just nu får undervisning i finska språket?
- Hur många minuter har gruppen finska per vecka?
- Hur många elever har just nu ansökt finsk undervisning?
- Har ni några regler när dessa lektioner hålls? Under skoltiden? Efter skolan?
- Hur många finska lärare har ni?
- Hur mycket pengar har ni för läromedel per elev?

Ett stort tack för din tid!

Med vänliga hälsningar:

Jemina Silfsten

Liite 6 Sähköpostikysely eri kuntien suomen kielen opettajille.

Sähköpostikysely joillekin Ruotsin kuntien suomen kielen opettajille (jotka työskentelevät Lundissa, Timråssa, Sundsvallissa & Lindesbergissä, yhteensä neljä [4] opettajaa).

Hei!

Olen Jemina Silfsten ja luen paraikaa suomen opettajaksi Mälardalenin korkeakoulussa. Suomen kielen osalta nyt kuitenkin jo viimeistä viedään, koska kirjoitan opinnäytetyötäni. Työssäni tutkin suomen kielen opetusta Ruotsin peruskouluissa.

Nyt tarvitsisin vähän tämän hetkistä tilannekatsausta suomen kielen opetustunneistasi ja työnkuvastasi yms. Olisin todella kiitollinen, jos ehdisit/jaksaisit vaivautua vastaamaan muutamaaan kysymykseeni:

- Kuinka monta suomen kielen opiskelijaryhmää sinulla on? Ja kuinka monta eritasoryhmää?
- Kuinka monella koululla opetat suomea?
- Tapahtuuko opetus aina kouluissa vai jossain muualla?
- Mihin aikaan opetustunnit pidetään?
- Kuinka monta suomen kielen opiskelijaa ryhmässäsi on?
- Onko oppilaiden määrä vähentynyt vai kasvanut viimeisten 10 vuoden aikana?
- Kuinka monta suomen kielen opettajaa kunnassasi on?
- Teetkö yhteistyötä muiden suomen kielen opettajien kanssa?
- Millainen koulutus sinulla on?

Suurkiitokset jo etukäteen! Oikein hyvää ja rentouttavaa kevään jatkoa!

Ystävällisin terveisin

Jemina Silfsten

Liite 7 Kaavake suostumisesta haastatteluun

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Täten todistan, että haastateltavan vastaukset ovat luottamuksellisia. Tulen käyttämään vastauksia ainoastaan tähän opinnäytetyöhön ja kaikki haastatteluvastaukset esiintyvät työssäni nimettöminä.

Ensisijaisesti nauhoitan haastattelun, mutta mikäli tämä tuntuu sinusta epämiellyttävältä, niin kirjaan vastaukset sen sijaan ilman nauhuria.

Haastattelu on vapaaehtoinen ja voit keskeyttää sen milloin tahansa. Tällöin en käytä vastauksiasi tutkimukseeni.

Kiitos avustasi!
Ystävällisesti:
Jemina Silfsten

Eskilstuna _____

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Liite 8 Vanhemman haastattelu.

Haastateltavani asuu Kumlan kunnassa. Hän on anonut suomen kielen opetusta lapselleen tuloksetta. Kysyin, onko hän anonut suomen kielen opetusta asuinkunnastaan Kumlasta. Hän vastasi, *Olen puhunut rehtorin kanssa moneen otteeseen syksystä 2009 lähtien, jolloin hän lupasi pistää anomuksen eteenpäin. Vastaukseksi olen kuitenkin saanut, ettei Kumlassa ole suomen kielen opettajaa, eikä siksi opetusta voida järjestää.*

Liite 9 Keskustelu rehtori Matti Lautkosken kanssa.

Kysyin ruotsinsuomalaisilta vapaakouluilta heidän kielipolitiikastaan. Heistä ei kukaan vastannut sähköpostiini.

Matti Lautkoski on Örebron ruotsinsuomalaisen kielikoulun rehtori. Hän kertoi minulle ruotsinsuomalaisten vapaakoulujen kielipolitiikasta: ”Täällä meillä Örebrossa suomen ja ruotsin kielen opetus jakautuu tasan. Ensimmäisillä peruskoulun luokilla opetellaan pelkästään suomea. Oppilaan ruotsin kielen opetus alkaa toisella luokalla. Suomen ja ruotsin kielen opetus jakautuu tasaisesti, koska ylemmillä luokilla ruotsin kielen opetusta on enemmän kuin suomen kielen opetusta. Tällainen kielipolitiikka on tietääkseni kaikissa Ruotsin ruotsinsuomalaisissa vapaakouluissa”.

Liite 10. Kuntien sähköpostikyselyn vastaukset keväällä 2010.

Kunta	Oppilaiden määrä	Opetuksen määrä (min.)	Hakijoiden määrä	Milloin opetus tapahtuu?	Opettajien määrä	Opetusmateriaalin varat sek/oppilas
Botkyrka	75	Noin 60	-	Vaihtelee	4	50
Eskilstuna	148	60-80	-	Koulupäivän aikana	3	150
Hallstahammar	18	40-60	-	Koulupäivän jälkeen	1	170-190
Haaparanta	221	-	-	-	5	-
Haninge	58	40-50	-	Vaihtelee	2	100
Huddinge	42	60	-	Koulupäivän jälkeen	2	200
Håbo	30	40-60	-	Koulupäivän aikana	1	?
Jällivaara	7	40	-	Koulupäivän aikana	1	Tarvittaessa otetaan yhteiseltä materiaaalitilitä
Kiiruna	260	60-120	-	Koulupäivän aikana	2	200
Kumla	0	-	?	-	-	-
Köping	0	-	-	-	-	-
Sigtuna	44	40	-	Useimmiten koulupäivän jälkeen	1	0
Västerås	48	60-80	-	Vaihtelee	1	60
Örebro	17	-	-	-	1	-
Österåker	20	60	-	Koulupäivän aikana, mutta lukujärjestyksessä ilmoitetun opetuksen jälkeen	1	120